

Návrh na riešenie verejnej ochrany práv detí a verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím

Na základe uznesenia Výboru pre deti a mládež (ďalej len „Výbor“) č. 26 zo 14. februára 2013 bola predsedom Výboru zriadená pracovná skupina za účelom posúdenia spôsobu riešenia verejnej ochrany práv detí s prihliadnutím na riešenie verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím. Pracovná skupina je zložená z:

- prvého podpredsedu Výboru – PhDr. Peter Guráň
- druhého podpredsedu Výboru – Mgr. Ondrej Gallo
- podpredsedu Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím – RNDr. Branislav Mamojka
- člena Výboru – Prof. MUDr. Jozef Mikloško, PhD.
- zástupcu Ministerstva spravodlivosti SR – JUDr. Viera Benčátová
- zástupcu Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR – JUDr. Barbara Illková (v.z. JUDr. Peter Klenovský)
- zástupcu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR – JUDr. Nadežda Šebová – vedúca pracovnej skupiny

Riešenie verejnej ochrany práv detí a verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím a ich právna úprava predstavujú záväzok, ktorý je Slovensko povinné plniť podľa medzinárodných dohovorov OSN o ochrane týchto dvoch špecifických skupín osôb.

Návrhy samotného riešenia a právnej úpravy verejnej ochrany práv detí majú svoju históriu. V roku 2005 bola spracovaná Analýza zvýšenia účinnosti ochrany práv detí (prerokovaná vládou SR 6.12.2005), ktorej cieľom bolo analyzovať inštitucionálne zabezpečenie ochrany práv detí na Slovensku z pohľadu inštitúcií, ktoré sa zaoberajú ochranou práv detí (nie inštitúcií, ktoré jednotlivé práva ustanovené Dohovorom o právach dieťaťa zabezpečujú, resp. kontrolujú v rámci pôsobnosti danej zákonom) a zosumarizovať možnosti zvýšenia účinnosti ochrany práv detí po inštitucionálnej stránke. Súčasťou predmetného materiálu bolo i zovšeobecnenie úloh a postavenia ombudsmanov pre deti v rôznych krajinách, rámcovo bol vymedzený základný rámec pôsobnosti inštitúcie tohto typu.

Návrhom riešenia sa zaoberal osobitne Národný akčný plán pre deti na roky 2009 – 2012. Pracovná skupina, ktorá sa v rámci prípravy návrhu Národného akčného plánu pre deti zaoberala verejnou ochranou práv detí vypracovala základný rozsah očakávaných činností (príloha č. 1). Rámcový návrh riešenia bol súčasťou Národného akčného plánu pre deti na roky 2009 – 2012. Samotný Národný akčný plán obsahoval tri možné riešenia:

-zriadenie samostatnej inštitúcie,

-začlenenie inštitútu do úradu verejného ochrancu práv - podľa článku 151a Ústavy Slovenskej republiky nezávislý orgán, ktorý sa v rozsahu a spôsobom ustanoveným zákonom

č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov, podieľa na ochrane základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánov verejnej správy, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom, alebo s princípmi demokratického a právneho štátu,

-začlenenie inštitútu do Slovenského národného strediska pre ľudské práva - nezávislá právnická osoba ktorá v zmysle zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov plní v Slovenskej republike úlohy v oblasti ľudských práv a základných slobôd vrátane práv dieťaťa.

V čase, keď sa pripravoval Národný akčný plán pre deti na roky 2009-2012 sa odborná verejnosť priklonila k alternatíve nezriaďovať samostatnú inštitúciu, ale riešiť otázku ochrany práv detí v rámci Strediska alebo verejného ochrancu práv s preferovaním alternatívy verejného ochrancu práv¹.

Už v roku 2009 bolo konštatované, že obe riešenia vyžadujú zmeny právnych predpisov, v oboch prípadoch je potrebné, aby zmeny a doplnenie príslušných právnych predpisov prevzali na seba príslušné subjekty, ktorým táto pôsobnosť prináleží.

Vzhľadom na charakter úlohy bolo Uznesením vlády Slovenskej republiky č. 94/2009 k návrhu Národného akčného plánu pre deti na roky 2009-2012 uložené podpredsedovi vlády pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny a podpredsedovi vlády a ministrom spravodlivosti predložiť na rokovanie vlády analýzu potrebných zmien právnej úpravy verejnej ochrany práv detí podľa Dohovoru OSN o právach dieťaťa a návrh spôsobu právnej úpravy verejnej ochrany.

Návrh samotného riešenia a právnej úpravy mal riešiť úrad vlády SR (podpredsa vlády pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny) a ministerstvo spravodlivosti. Po reštrukturalizácii poradných orgánov prešli pôsobnosť v oblasti ľudských práv do pôsobnosti rezortu zahraničných vecí a európskych záležitostí vrátane úlohy bývalého podpredsedu vlády pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny.

Výbor a následne aj Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť podporili svojimi uzneseniami o.i. aj začlenenie inštitútu ombudsmana pre deti do organizačnej štruktúry Kancelárie verejnej ochrankyne práv.

Paralelne s aktivitami smerujúcimi k inštitucionalizácii verejnej ochrany práv detí sa v posledných mesiacoch začalo uvažovať aj o inštitucionalizácii verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím.

Článok 33 ods. 2 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím zaväzuje štáty zriadiť alebo určiť v rámci verejnej správy systém, ktorý zahŕňa jeden alebo viac nezávislých mechanizmov na podporu a ochranu práv osôb so zdravotným postihnutím a monitorovanie

---

¹ako východiskový bod bola braná pozícia Ministerstva spravodlivosti SR : zriadenie ďalšej špecializovanej inštitúcie pri existencii vyššie uvedených dvoch orgánov ochrany detí by bolo kontraproduktívne a nesystémové, problematické a otázne rozhraničenie právomoci „nového subjektu“ vo vzťahu k platnej inštitucionálnej štruktúre, princíp legality versus trialistická del'ba moci, súčasné inštitucionálne zabezpečenie umocňuje riešenie v rámci existujúcich inštitúcií.

vykonávania tohto Dohovoru. Tento systém musí obsahovať aspoň jeden silný, dostatočne kvalifikovaný orgán, ktorý je nezávislý na štátnej správe a spĺňa požiadavky Parížskych princípov. Základný rozsah očakávaných činností obsahuje príloha č. 2 .

Na rozdiel od verejnej ochrany práv detí sa konštituovaním inštitúcie verejnej ochrany osôb so zdravotným postihnutím nezaobera žiadne materiály a neboli urobené ani žiadne mimozákladné porovnania a vyhodnotenia. Aj napriek tomu však možno konštatovať, že na Slovensku v súčasnosti žiadny orgán plne nevyhovuje Parížskym zásadám.² Je treba uviesť, že väčšina účastníkov okrúhleho stola o implementácii Dohovoru organizovaným Národnou radou občanov so zdravotným postihnutím 24. a 25. marca 2011 sa vyslovila v prípade ak by konštituovanie samostatnej inštitúcie nebolo možné, za ustanovenie Strediska za samostatnú nezávislú inštitúciu, podľa Dohovoru, za podmienky že sa zmení konštituovanie jej správnej rady a bude plne vyhovovať Parížskym princípom.

Vzhľadom na vývoj s pokusmi o inštitucionalizáciu ochrany práv detí od roku 2005 nie je možné dopustiť, aby sa rovnaká situácia opakovala aj v oblasti ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím. V situácii, kedy je potrebné riešiť *ochranu osobitne zaručených ľudských práv detí aj osôb so zdravotným postihnutím bolo na mieste* prehodnotiť pôvodný záver z roku 2008 – etablovať verejnú ochranu práv detí do existujúcich štruktúr a prehodnotiť možnosť riešiť súbežne ochranu práv detí aj ochranu práv osôb so zdravotným postihnutím porovnateľným mechanizmom. Slovenská republika ako zmluvná strana Dohovoru mala splniť záväzky o procedúre oznámení, ktoré jej priamo vyplývajú z Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa, ktorý Slovenská republika podpísala dňa 28.2. 2012. Uvedené, okrem iného znamená, že Slovensko musí vyriešiť a zaviesť národný mechanizmus umožňujúci dieťaťu, ktorého práva boli porušené, prístup k účinným prostriedkom nápravy na vnútroštátnej úrovni.

Pred Slovenskom stojí úloha vyriešiť otázku dvoch nezávislých inštitútov verejnej ochrany práv a to práv detí a práv osôb so zdravotným postihnutím. Odborná verejnosť zaoberajúca sa problematikou práv detí očakáva zriadenie tzv. ombudsmana pre deti. Odborná verejnosť a cieľová skupina osôb so zdravotným postihnutím očakáva zriadenie samostatnej nezávislej inštitúcie na ochranu práv osôb so zdravotným postihnutím. Ideálne by bolo vytvoriť samostatné nezávislé inštitúcie minimálne z dôvodu unikátnosti špecifických práv zaručených oboma dohovormi, ako aj v súvislosti s efektívnosťou finančného zriadenia ďalších inštitúcií.

Vzhľadom na uvedené bolo vhodné nanovo opätovne prehodnotiť možnosti všetkých troch alternatív, t.j. vrátiť sa aj k riešeniu zriadenia samostatnej špecializovanej inštitúcie.

---

² **1.Vytvorenie novej, nezávislej inštitúcie so samostatným monitorovacím mechanizmom:** tento krok by bol odôvodnený unikátnosťou Dohovoru. Takáto nová inštitúcia by sa mohla systematicky venovať otázkam, ktoré súvisia s právami osôb so zdravotným postihnutím (zvyšovanie povedomia o Dohovore, spolupráca pri legislatívnych zmenách, riešenie a rozhodovanie o podnetoch, spolupráca so všetkými zainteresovanými organizáciami a orgánmi verejnej a štátnej správy).

2.Slovenské národné stredisko pre ľudské práva: Stredisko v súčasnosti nespĺňa podmienky podľa Parížskych princípov a osoby so zdravotným postihnutím nie sú dostatočne zastúpené ani v jeho správnej rade, ani medzi jeho spolupracovníkmi. Keby sa Stredisko ustanovilo ako samostatná nezávislá inštitúcia, musela by byť zásadným spôsobom personálne aj finančne posilnená jeho činnosť.

3.Verejný ochranca práv: ako v predošlom bode, ani tu nie je zabezpečená účasť osôb so zdravotným postihnutím na činnosti kancelárie. Inštitucionálne by sa táto otázka dala riešiť vymenovaním zástupcu Verejného ochranca pre práva osôb so zdravotným postihnutím. Keby sa kancelária Verejného ochranca práv ustanovila ako samostatná nezávislá inštitúcia, musela by byť zásadným spôsobom personálne aj finančne posilnená jej činnosť.

Pracovná skupina zhodnotila doterajší vývoj v oblasti ochrany práv detí, vychádzala najmä z podkladov obsiahnutých v Národnom akčnom pláne pre deti na roky 2009 – 2012, z poznatkov o inštitúte ombudsmana³. Zhodnotila opätovne všetky tri alternatívy z pohľadu Parížskych kritérií, z pohľadu potreby zmien právnych predpisov a tiež z pohľadu finančných dopadov.

Ako bolo uvedené, na Slovensku sú dve inštitúcie, ktoré čiastočne spĺňajú požiadavky kladené na nezávislú verejnú ochranu osobitne priznaných práv deťom a zdravotne postihnutým osobám: Slovenské národné stredisko pre ľudské práva a Verejný ochranca práv.

Aktuálne v čase, keď je potrebné vyriešiť aj otázku verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím, je na mieste zvážiť ďalšiu alternatívu a to samostatnú inštitúciu na ochranu práv zaručených určitým cieľovým skupinám základnými ľudsko-právnymi dohovormi. Nie je možné (o.i. aj z finančných dôvodov) aby Slovensko riešilo priznané práva ľudsko-právnymi dohovormi pre každú oblasť osobitne. Na druhej strane prispôsobovanie aktuálnych kompetencií Strediska či verejného ochranca práv potrebám ochrany práv rôznych, určitým spôsobom definovaných skupín ľudí spochybňuje prinajmenšom splnenie kritéria špecifickosti ako i profesionality a v prípade práv osôb so zdravotným postihnutím aj otvorenosti.

Navrhujeme zvážiť pomerne netradičný spôsob riešenia, a to riešenie ochrany osobitne zaručených ľudských práv (práv nad rámec základných ľudských práv) samostatnou nezávislou inštitúciou s ustanovením konkrétnych osôb zabezpečujúcich ochranu práv zaručených osobitnými dohovormi skupinám populácie vyžadujúcim osobitnú pozornosť. Navrhované riešenie okrem vhodnosti, účelnosti a hospodárnosti môže priniesť aj významnú mieru „univerzality“ do riešenia verejnej ochrany práv špecifických skupín osôb tým, že umožní jej prípadné rozšírenie o ďalšiu/d ďalšie ľudsko-právne oblasti jednoduchým spôsobom.

Vychádzajúc zo základného porovnania plnenia všeobecných podmienok, kladených na nezávislú inštitúciu ochrany práv Slovenským národným strediskom pre ľudské práva a verejným ochrancom práv z roku 2008 na účely verejnej ochrany práv detí, z požiadaviek a špecifik kladených na nezávislú inštitúciu chrániacu práva osôb so zdravotným postihnutím a možností, ktoré ponúka zriadenie novej inštitúcie (príloha č. 2) možno konštatovať:

---

³ Ombudsman je inštitúcia, ktorá sa zaoberá sťažnosťami určitým spôsobom definovanou skupinou ľudí (detí), je hovorcom tejto skupiny a jeho snahou je zlepšenie podmienok členov tejto skupiny ako celku. Ombudsmani bývajú konštituovaní pre rôzne oblasti, pričom napr. ombudsman pre deti je inštitútom relatívne novým a jeho vznik súvisí s Dohovorom o právach dieťaťa, resp. s prípravnými prácami na tomto dohovore. Nie je jednoznačne určené, že nezávislá inštitúcia ochrany práv by mala niesť práve názov ombudsman, avšak vyžaduje sa, aby táto inštitúcia plnila tzv. Parížske zásady (Smernice OSN pre národné inštitúcie pre ľudské práva). V zmysle vyššie uvedeného navrhujeme zaviesť inštitút verejného ochranca práv s názvom Komisar pre ochranu práv detí a Komisar pre ochranu práv osôb so zdravotným postihnutím pod gesciou nezávislej inštitúcie založenej s dôrazom na Parížske zásady.

K inštitútu ombudsmana je potrebné uviesť, že rozlišujeme v zásade 3 typy ombudsmana:

- ombudsman moci zákonodarnej - najrozšírenejší typ ombudsmana, pričom jeho existencia je odvodená od zastupiteľského zboru, ktorý k nemu má zákonom stanovené vzťahy
- ombudsman výkonnej moci - je menovaný vládou, popr. tiež hlavou štátu
- osobitný ombudsman - môže byť súčasťou orgánu výkonnej moci, tak tiež orgánu moci zákonodarnej

Medzinárodné inštitúcie napr. OSN požadujú, aby inštitúcia na ochranu práv (detí/zdravotne postihnutých) bola nezávislá, preto je jednoznačne preferovaný tzv. zákonodarný ombudsman hovorí sa mu aj pravý ombudsman. Tento môže byť zriadený ako všeobecný ombudsman (zameriava svoju činnosť na celú správu, všetky oblasti) alebo špeciálny/specializovaný ombudsman – zameriava svoju činnosť na určitú oblasť alebo cieľovú skupinu.

Spravidla býva takáto inštitúcia konštituovaná v ústave, vymedzenie ombudsmana v ústave je síce obvyklé, ale nie nevyhnutné, lebo nemá tzv. mocenskú právomoc (má len iniciačnú právomoc) a nie je súčasťou delenej moci v štáte.

- aj v prípade Strediska aj v prípade verejného ochrancu práv by muselo prísť k podstatnej zmene právnych úprav, nakoľko ani jedna z inštitúcií nie je v rámci súčasných kompetencií pripravená riešiť ochranu práv detí a osôb so zdravotným postihnutím podľa Dohovorov a Parížskych zásad,
- existuje riziko úpravy kompetencií tak Strediska ako aj akejkoľvek novej inštitúcie vo vzťahu k ústavným kompetenciám verejného ochrancu práv,
- ani jedna z existujúcich inštitúcií nie je schopná riešiť ochranu ľudských práv v požadovanom rozsahu bez zodpovedajúceho finančného krytia,
- ani jedna z existujúcich inštitúcií sa doposiaľ nešpecializovala a ani nevyvíjala žiadne ciele aktivity smerom k ochrane práv osôb so zdravotným postihnutím.

Pri všetkých alternatívach je zároveň potrebné vziať na zreteľ väzby a súladnosť s platnými právnymi úpravami z rôznych oblastí (napr. Občianskym súdnym poriadkom, Trestným poriadkom, so zákonom č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi atď.).

Uvedené prílohy (príloha č. 1 a príloha č. 2) obsahujú všeobecne zvažované rozsahy činností v rámci verejnej ochrany práv detí⁴ a verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím. Tieto prílohy ponúkajú prehľad možných kompetencií a úloh nezávislých mechanizmov vyplývajúcich z Dohovoru OSN o právach dieťaťa a Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Obe prílohy budú ako východisko predmetom diskusie v rámci samotnej prípravy návrhu právnej úpravy verejnej ochrany práv detí osobitne pri formulovaní návrhov úpravy konkrétnych kompetencií novej inštitúcie.

Záver –

Členovia pracovnej skupiny

- **sa jednohlasne zhodli na alternatívne riešenia konštituovaním samostatnej inštitúcie zriadenej zákonom** tak, aby takáto právna úprava do budúcnosti umožnila zriadenie špeciálneho „komisára“⁵ pre akúkoľvek ľudsko-právnu oblasť
- **navrhujú, aby prípravu návrhu zákona prevzalo na seba Ministerstvo práce, sociálnych vecí rodiny SR v spolupráci s Ministerstvom spravodlivosti SR a Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR**
- **navrhujú, aby pracovná skupina zriadená na základe uznesenia výboru č. 26 zo 14. februára 2013 bola poverená prípravou návrhov vecných riešení verejnej ochrany práv detí a osôb so zdravotným postihnutím**

⁴ Prílohu č. 1 tvorí rámec základného rozsahu očakávaných činností tzv. detského ombudsmana tak, ako ich zadefinovali členovia pracovných skupín zriadených na tvorbu Národného akčného plánu pre deti na roky 2009 – 2012

⁵ presné označenie nezávislej inštitúcie bude jednou z tém rokovaní pracovnej skupiny

Zvažovaný základný rozsah očakávaných činností ochrancu práv detí

- skúmanie názorov detí, ich videnia problémov pri realizácii práv dieťaťa, podpora ich záujmu o verejné otázky a záujmu o získavanie informácií o rozsahu ich práv, možnostiach ich uplatňovania a spôsoboch ich uplatňovania vyplývajúcich z právneho poriadku,
- zastupovanie všeobecného záujmu detí - hovorca detí v spoločnosti,
- nezávislý dohľad nad uplatňovaním všetkých práv dieťaťa vyplývajúcich z Dohovoru o právach dieťaťa,
- vykonávanie systematického a komplexného dohľadu nad dodržiavaním práv dieťaťa, hodnotenie dodržiavania práv detí a následne predkladanie záverov a zistení príslušným orgánom,
- prijímanie sťažností maloletých detí alebo ich právnych zástupcov, pokiaľ sa domnievajú, že práva dieťaťa neboli rešpektované, pri prešetrovaní sťažností spolupráca s rodičmi, orgánmi štátnej správy, orgánmi územnej samosprávy,
- riešenie nerešpektovania alebo porušovania práv detí z vlastnej iniciatívy,
- navrhovanie opatrení na odstránenie nedostatkov zistených pri monitorovaní dodržiavania práv detí a pri prešetrovaní sťažností/podaní, vrátane možnosti oznámiť nedostatky orgánom príslušným podľa povahy prešetrovanej veci a charakteru a závažnosti zistení,
- iniciatívne vydávanie odborných stanovísk k aktuálnym problémom v oblasti práv dieťaťa, návrhov opatrení na zvýšenie úrovne uplatňovania práv dieťaťa na báze preventívnej, ako aj na báze aplikačnej,
- právo zverejňovať a verejne poukazovať na nezákonnosť alebo ďalšie nedostatky, ktoré pri výkone svojej činnosti zistil, so zohľadnením práva na ochranu súkromia, ochrany osobných údajov, ochrany osobnosti tak, ako sú zakotvené v Ústave SR a premietnuté v osobitných právnych predpisoch,
- podieľanie sa na zvyšovaní právneho vedomia o právach dieťaťa, a to nie len u samotných detí, ale aj u subjektov ovplyvňujúcich uplatňovanie práv dieťaťa,
- spolupráca so žiackou samosprávou - získavanie poznatkov, zvyšovanie právneho vedomia o možnostiach a prostriedkoch domáhania sa práv dieťaťa,
- pokúšanie sa o riešenie sporov o výkon rodičovských práv medzi rodičmi navzájom, prípadne sporov medzi rodičmi a deťmi dohodou, prostredníctvom mediačných techník (sprostredkúvanie a uľahčovanie dialógu, vysvetľovanie práv a povinností zainteresovaných, navrhovanie možností vzájomnej dohody s poukazovaním na obojstranne výhodné riešenie),
- spracúvanie osobných údajov zhromaždených v súvislosti s uplatňovaním práv detí a s vykonávaním dohľadu nad právami detí a nakladá s nimi podľa osobitného predpisu,
- analýza všeobecne záväzných právnych predpisov a následne podávanie odôvodnených podnetov (správ, odporúčaní) subjektom so zákonodarnou iniciatívou na zmeny právnych predpisov týkajúcich sa problematiky detí,
- poskytovanie súčinnosti orgánov verejnej správy a subjektov podieľajúcim sa na ochrane práv detí,

- spolupráca so zahraničnými subjektmi, ktoré sa podieľajú na výkone práv dieťaťa alebo sa zaoberajú ochranou práv detí.

Zvažovaný rozsah očakávaných činností ochrancu práv osôb so zdravotným postihnutím.

Činnosti systému nezávislých mechanizmov podľa článku 33 odsek 2 Dohovoru v rámci funkcie **podporovať práva** zakotvené v Dohovore, môžu byť nasledovné:

1. Poskytovať tvorcom politík detailné analýzy ľudských práv a záväzkov vychádzajúcich z Dohovoru.
2. Organizovať pre tvorcov politík, vrátane pracovníkov pôsobiacich v rámci kontaktných miest, školenia a vzdelávacie aktivity. A zároveň organizovať školenia a vzdelávacie aktivity pre osoby so zdravotným postihnutím, ktoré budú zohľadňovať špecifické potreby ľudí so zdravotným postihnutím, oboznamovať ich s ich právami vyplývajúcimi z dohovoru i z iných medzinárodných dokumentov, zároveň realizovať väčší rozsah ich zmysluplného zapojenia do procesu príprav rôznych politík, rozvíjať a podporovať schopnosti sebaobhajovania a aktivity smerujúce k ochrane ich práv.
3. Spolupracovať s orgánmi verejnej správy a pomôcť im začleniť práva osôb so zdravotným postihnutím do ich politík.
4. Zabezpečiť, aby vzdelávací systém integroval problematiku ľudských práv osôb so zdravotným postihnutím. To zahŕňa informovanie o Dohovore vo formátoch a jazykoch, vrátane znakovkej reči, tak aby Dohovor bol prístupný aj pre deti so zdravotným postihnutím. Zabezpečiť školenia a vzdelávacie aktivity pre právnikov a sudcov. Cieľom je dosiahnuť, aby právnej praxe aplikovala Dohovor správne.
5. Pripravovať prehľad relevantných rozhodnutí a iných materiálov orgánov OSN (všeobecné vyjadrenia, stanoviská a rozhodnutia), vrátane Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím. Mal by byť zaistený preklad pre tvorcov politík a osôb so zdravotným postihnutím.
6. Vytvoriť a distribuovať materiály ohľadom konaní o sťažnosti podľa Opčného protokolu k Dohovoru a o ďalších konaniach pred orgánmi OSN.
7. Organizovať kampane a iné aktivity smerujúce k zvýšeniu povedomia o Dohovore v médiách.

Systém, ktorý je zostavený z jedného alebo viacerých nezávislých mechanizmov môže v **rámci funkcie chrániť** vykonávať konkrétne tieto činnosti:

1. Zaistiť, aby existovala nejaká forma právneho poradenstva v rámci komunitného usporiadania. Ak existujú miesta, kde dochádza ku zbaveniu osobnej slobody, ako sú ústav na výkon trestu odňatia slobody, psychiatrické oddelenie, detské domovy a ústavy sociálnej starostlivosti, tak potom je potrebné zabezpečiť tieto aktivity aj tam.
2. Riešiť individuálne sťažnosti osôb so zdravotným postihnutím ohľadom údajného porušenia Dohovoru. Príprava odporúčania pre verejnú správu pre zabezpečenie plnenia záväzkov vyplývajúcich z Dohovoru.

3. Poskytovanie mediácie medzi tvorcami rôznych politík a osobami so zdravotným postihnutím ohľadom uplatňovania Dohovoru. Hodnotenie súladu právnych predpisov, politík a programov s Dohovorom a prijímanie odporúčaní vo vzťahu k harmonizácii právnych predpisov, politík a programov s Dohovorom a to už v štádiu ich prípravy.
4. Poskytovanie pomoci osobám so zdravotným postihnutím pred domácimi súdmi. Právnu pomoc a eventuálne zastúpenie môžu zabezpečiť samotné nezávislé mechanizmy. V prípade strategického významu môže byť sťažovateľ alebo žalobca finančne podporený, aby si mohol dovoliť uhradiť komplexnú expertnú právnu pomoc a ďalšie náklady spojené s riadením.
5. Odporúčať relevantným subjektom, aby došlo k poskytovaniu právnej pomoci ľuďom so zdravotným postihnutím, ktorí sa chcú obrátiť na súd s návrhom alebo žalobou na porušovanie práv zakotvených v Dohovore. Právna pomoc by mala byť poskytovaná tým, ktorí čelia bariéram v prístupe k spravodlivosti a to osobám obmedzeným alebo zbaveným spôsobilosti na právne úkony, deťom, osobám zbaveným osobnej slobody alebo osobám žijúcim v inštitúciách a pozostalým po osobách so zdravotným postihnutím.
6. Podávanie návrhov, žalôb alebo iných podaní k domácim súdom v mene obetí údajných porušení Dohovoru. **V konaní** vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania sa účastník môže **okrem advokáta alebo inej osoby**, ktorú si zvolí, **dať zastupovať** aj Slovenským národným strediskom pre ľudské práva, ktoré zo zákona zabezpečuje právnu pomoc obetiam diskriminácie a prejavov intolerancie. Účastník sa tiež môže dať zastupovať inou právnickou osobou (napr. občianskym združením), ktorej cieľom alebo predmetom činnosti je ochrana pred diskrimináciou.
7. Využívanie intervencie v konaniach pred domácimi súdmi v prípadoch, ktoré sa týkajú expertných znalostí nezávislého mechanizmu ohľadom práv a záväzkov vyplývajúcich z Dohovoru.
8. Pomáhať osobám so zdravotným postihnutím pripraviť a predložiť národným a medzinárodným inštitúciám sťažnosť alebo iné podanie, a to vrátane Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím.
9. Konat' na základe rozhodnutia alebo odporúčania domácich a medzinárodných inšpekčných mechanizmov. Bude sa jednať o orgány uvedené v článku 16 odsek 3 Dohovoru, konkrétne národné preventívny mechanizmus zriadený podľa Opčného protokolu k Dohovoru OSN proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (OPCAT), Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského a ponižujúceho zaobchádzanie (CPT), Komisár Rady Európy pre ľudské práva, podvýbor OSN na zabránenie mučenia a iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (SPT), osobitní spravodajcovia OSN alebo pracovnej skupiny OSN.
10. Zaisťiť implementáciu rozhodnutia Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím o individuálne sťažnosti podanej podľa Opčného protokolu k Dohovoru.

Aktivity nezávislého mechanizmu v rámci **monitorovania Dohovoru** môžu zahŕňať nasledujúce:

1. Vytvorenie strategického monitorovacieho plánu. Ten bude obsahovať časový rámec a označenie kľúčových orgánov štátnej správy zodpovedných za realizáciu práv zakotvených v Dohovore. Strategický monitorovací plán sa môže zamerať na zdravotníctvo, vzdelávanie, zamestnávanie, a pod, alebo na špecifické skupiny, ako sú ženy so zdravotným postihnutím, minority a etnické skupiny, ľudia žijúci mimo miest,

apod. Tento plán by mal brať ohľad na vládny plán implementácie Dohovoru, však nie je ním viazaný.

2. Spolupracovať s kolegami v ostatných krajinách na vytvorenie indikátorov a meradiel pre hodnotenie postupnej realizácie práv zakotvených v Dohovore. Toto následne umožní, aby domáci systém upozornil štátnu správu na oblasti, na ktoré je potrebné sa zamerať.
3. Hodnotenie súladu právnych predpisov, politik a programov s Dohovorom a / alebo prijímanie odporúčaní vo vzťahu k harmonizácii právnych predpisov, politik a programov s Dohovorom.
4. Monitorovanie praxe na základe životných skúseností ľudí so zdravotným postihnutím.
5. Monitorovanie praxe na základe terénnych výskumov, návštev miest, kde ľudia so zdravotným postihnutím žijú, vrátane komunitných služieb alebo inštitúcií.
6. Poskytovať strategické riadenie tvorcom rôznych politik a členom parlamentov.
7. Využívať súdny systém pre dokumentáciu porušenia ľudských práv osôb so zdravotným postihnutím. Vykonávať formálne vyšetrovanie záležitosti vážneho a systematického porušovania Dohovoru. A prijímať odporúčania, ako možno porušenie napraviť a ďalšiemu porušovaniu zabrániť.
8. Podporovať verejnú správu, aby zapojila osoby so zdravotným postihnutím do prípravy právnych predpisov politik a programov.
9. Pripomínať štátu jeho záväzok predložiť včas správu podľa článku 35 odsek 2 Dohovoru a zodpovedať otázky Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím.
10. Školiť a poskytovať informácie tvorcom rôznych politik pri príprave správy.
11. Vytvoriť priestor pre koordináciu a prípravu správ občianskou spoločnosťou pre Výbor OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím a zabezpečiť, že správa je ucelená a zahŕňa všetky kategórie osôb so zdravotným postihnutím.
12. Zabezpečiť plnenie záverečných odporúčaní Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím.
13. Podporovať vládu, aby zvýšila ochranu ľudí so zdravotným postihnutím podpísaním a ratifikáciou Opčného protokolu k Dohovoru. Rovnako je vhodné podporovať vládu, aby podpísala a ratifikovala iné opčné protokoly k dohovorum o ľudských právach.
14. V krajinách, kde došlo k ratifikácii Opčného protokolu k Dohovoru, je potrebné informovať Výbor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím o vážnom alebo systematickom porušovaní ľudských práv a požiadať tento Výbor o vyšetrovanie podľa článku 6 Opčného protokolu.
15. Poskytovať včasné a relevantné informácie celému spektru orgánov OSN, osobitným spravodajcom OSN a pracovným skupinám OSN, inštitúciám Európskej únie a Rady Európy.
16. Zúčastniť sa konferencie zmluvných strán k Dohovoru podľa článku 40 Dohovoru a podporovať spoločne s kolegami z iných krajín diskusiu o otázkach implementácie Dohovoru na národnej úrovni.
17. Skúmanie názorov osôb so zdravotným postihnutím, ich videnia problémov pri uplatňovaní ich práv.